

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті проаналізовано динаміку інтегрального показника фінансової безпеки Львівської області. Визначено найбільш вагомі чинники фінансової безпеки та проведено оцінку чутливості інтегрального показника до зміни індикаторів. На основі прогнозування динаміки індикаторів та інтегрального показника фінансової безпеки до 2015 р. окреслено напрями зміцнення фінансової безпеки Львівської області.

Ключові слова: фінансова безпека, інтегральний показник, регіональний бюджет.

Постановка проблеми. Негативні наслідки фінансово-економічної кризи 2008–2009 років для соціально-економічного розвитку та фінансової системи України загострили проблему неефективності існуючих інструментів та засобів нейтралізації та мінімізації впливу зовнішніх і внутрішніх загроз фінансовій безпеці. Серед основних напрямів забезпечення фінансової безпеки визначено посилення позитивного впливу бюджетної політики на посилення стабільності фінансової системи [1], що, своєю чергою, залежить від збалансованості системи державних фінансів та ефективності використання коштів державного і місцевих бюджетів.

У вирішенні проблем державних фінансів та забезпеченні стійкості фінансової системи важлива роль відводиться оптимізації процесу формування і використання бюджету в регіонах та реформі міжбюджетних відносин, зокрема удосконаленню механізмів реалізації проєктів регіонального розвитку, запровадженню елементів програмно-цільового методу бюджетування та середньострокового планування на рівні місцевих бюджетів [2].

З іншого боку, ступінь відповідності індикативних показників регіонального бюджету критеріям економічної безпеки визначає можливість реалізації інтересів регіону, що полягають у забезпеченні відповідного рівня життя населення, зокрема через бюджетне фінансування сфери освіти та охорони здоров'я, проєктів розвитку інфраструктури, соціальних програм.

Проблема оптимізації фінансових індикаторів регіонального розвитку згідно з критеріями економічної безпеки є актуальною для Львівської області, оскільки виконання окремих цілей Стратегії розвитку Львівщини до 2015 року утруднюється внаслідок недостатнього

бюджетного фінансування. Так, не отримали належного фінансування з обласного бюджету заходи програмного характеру розвитку соціальної сфери, системи охорони здоров'я та освіти. За результатами стратегічного моніторингу програма «Розвиток сімейної медицини та її профілактичної спрямованості на 2012–2014 роки» профінансована на 76%, мікропроекти з будівництва соціально-важливих об'єктів – на 48,1%, розвитку освіти – на 9,7% [3]. Цим зумовлена актуальність оцінки фінансової безпеки, визначення найбільш вагомих індикаторів та окреслення напрямів удосконалення регіональної політики з метою зміцнення фінансової безпеки Львівської області як важливого чинника досягнення соціально-економічних інтересів регіону.

Стан дослідження. У працях вітчизняних учених визначаються фінансові чинники економічної безпеки [4, с. 169] та загрози економічній безпеці регіону, зумовлені нераціональною структурою регіонального бюджету та неефективною системою оподаткування [5, с. 90]; узагальнюються підходи до формування системи індикаторів фінансової безпеки території [6]; розраховуються інтегральні індикатори збалансованості фінансової системи за регіонами України [7]; обґрунтовується система індикаторів економічної безпеки, що характеризують стійкість фінансової системи [11]. Водночас недостатньо уваги приділяється інтегральній оцінці стану фінансової безпеки регіону, виявленню впливу найбільш істотних загроз на рівень фінансової безпеки та визначенню напрямів її зміцнення на основі запровадження відповідних заходів протидії загрозам.

Метою статті є виявлення проблем та визначення напрямів забезпечення фінансової безпеки Львівської області. Відповідно до мети поставлені такі завдання: оцінка стану і динаміки зміни рівня фінансової безпеки регіону; виявлення чутливості інтегрального показника фінансової безпеки Львівської області до впливу загроз; розробка прогностичних сценаріїв зміни індикаторів фінансової безпеки регіону у середньостроковій перспективі та визначення заходів протидії загрозам фінансовій безпеці Львівської області.

Виклад основних положень. Враховуючи системний характер соціально-економічних відносин в регіоні, фінансова безпека визначається рівнем оптимізації фінансових відносин між суб'єктами регіональної підсистеми держави, що забезпечують умови розвитку інших складових економічної безпеки (інвестиційної, виробничої, науково-технологічної, зовнішньоекономічної, соціальної) за рахунок достатнього фінансування заходів за державними програмами регіонального і галузевого розвитку. Здатність соціально-економічної системи території адаптуватися до змінного зовнішнього середовища та проти-

стояти негативному впливу деструктивних чинників в умовах посилення кризових явищ залежить від фінансових можливостей та збалансованості державного і місцевих бюджетів. Залежність економіки регіону від обсягів і дотримання термінів бюджетного фінансування проектів регіонального розвитку зумовлює ключову роль бюджетної складової у формуванні фінансової безпеки.

Грунтуючись на методичних підходах до розрахунку показників фінансової безпеки, викладених у наукових працях М. Кизима, В. Криворотова, Я. Гончарука, М. Флейчук, В. Срібного [8, с. 125; 9, с. 48; 10; 11], сформуємо систему індикаторів фінансової безпеки регіону та встановимо їх граничні значення: відношення обсягу трансфертів із держбюджету до ВРП (не менше 3%); індекс інфляції до грудня попереднього року (не більше 107%); відношення доходів регіонального бюджету (з урахуванням міжбюджетних трансфертів) до ВРП (не менше 16%); відношення видатків регіонального бюджету до ВРП (не менше 19%); питома вага тіньового товарообороту у ВРП (не більше 30%); відношення дефіциту (профіциту) регіонального бюджету до ВРП (не більше 4%).

Значення індикаторів розраховуємо за даними Головного управління статистики у Львівській області і здійснюємо їх нормування (табл. 1). Для забезпечення однакової інформаційної спрямованості показників поділяємо їх на стимулятори та дестимулятори. Нормування статистичних показників, за якого для показників-стимуляторів як нормувальне значення оберемо максимальне значення показника серед усіх регіонів України за 7 років (2006–2012 рр.), а для показників-дестимуляторів – мінімальне значення. Інтегральний показник фінансової безпеки має вигляд лінійної згортки і розраховується як:

$$I_i = \sum_{j=1}^m a_{ij} z_{ij}, \quad (1)$$

де a_{ij} – вагові коефіцієнти, що визначають ступінь впливу j -го показника на інтегральний показник, розраховані з використанням моделі головних компонент програми «Статистика»; z_{ij} – нормовані значення індикаторів.

З метою встановлення меж інтервалів рівня фінансової безпеки для різних станів регіону (нормального, загрозливого, передкризового, кризового) за кожним індикатором визначимо порогові та оптимальні нижнє і верхнє значення.

Розрахуємо нормалізовані значення порогових та оптимальних нижніх і верхніх значень індикаторів фінансової безпеки.

Динаміка показників фінансової безпеки Львівської області

Рік	Обсяг трансфертів з державного бюджету, % до ВРП	Індекс інфляції (до грудня попереднього року), %	Відношення доходів регіонального бюджету до ВРП, %	Питома вага гіньового товарообороту у ВРП, %	Видатки державного бюджету до ВРП, %	Відношення дефіциту (профіциту) регіонального бюджету до ВРП, %	Інтегральний показник фінансової безпеки
	Статистичні показники						
2006	9,78	107	21,3	67,3	16,51	0,215	0,621
2007	8,31	116,8	18,99	62,5	18,51	0,017	0,764
2008	8,55	125,1	20,16	60,3	20,16	0,018	0,760
2009	11,17	113,4	20,9	65,4	20,87	0,030	0,740
2010	11,78	109,7	20,9	68,1	20,76	0,157	0,665
2011	12,57	104,9	21,76	66,7	21,94	-0,174	0,656
2012	12,06	99,3	20,2	68,9	19,83	0,420	0,669
Нормалізовані показники							
2006	0,778	0,928	0,979	0,446	0,753	0,079	
2007	0,661	0,850	0,873	0,480	0,844	0,991	
2008	0,681	0,794	0,926	0,497	0,919	0,940	
2009	0,888	0,876	0,960	0,459	0,951	0,556	
2010	0,937	0,905	0,960	0,441	0,946	0,108	
2011	1	0,947	1	0,449	0,999	-0,097	
2012	0,959	1	0,928	0,435	0,904	0,040	
Вагові коефіцієнти	0,204539	0,212978	0,104282	0,209904	0,070090	0,198206	

Розраховано за: [10; 12–15].

Методом «зважених сум» визначимо інтегральний індекс фінансової безпеки за порогових та оптимальних нижніх і верхніх значень індикаторів. В результаті одержимо значення інтегрального індексу фінансової безпеки, які дозволяють ідентифікувати регіони з низьким, оптимальним та високим рівнем безпеки: кризовий стан характеризується значенням інтегрального індексу, меншим за нижнє граничне

значення (від 0 до 0,689); низький рівень – значенням інтегрального індексу, меншим за нижнє порогове значення (від 0,689 до 0,712); оптимальний стан визначається інтегральними показниками, що знаходяться в межах нижнього і верхнього оптимальних значень (від 0,712 до 0,740); верхній пороговий стан визначається інтегральним індексом, що знаходиться в межах між верхнім оптимальним та верхнім граничним значеннями (від 0,740 до 0,783); верхній граничний стан – визначається інтегральним індексом, значення якого перевищує 0,783, що відповідає верхньому пороговому.

Згідно з результатами оцінки фінансової безпеки Львівської області за 2006–2012 рр. можна зробити висновки про кризовий стан фінансової сфери регіону, оскільки значення інтегрального показника знаходиться в межах нижніх граничних значень.

Попри позитивну динаміку інтегрального індексу (зростання у 2012 р. до 0,669 порівняно з попереднім роком (0,656)) рівень фінансової безпеки залишається низьким і недостатнім для забезпечення досягнення інтересів регіону.

Використовуючи функціональну залежність інтегрального індексу фінансової безпеки від множини індикаторів, отриману в процесі обробки даних за допомогою моделі головних компонент у програмі «Статистика», розрахуємо коефіцієнт чутливості (еластичності) за формулою:

$$K_{\epsilon} = \frac{\Delta I_{\text{фин}}}{\Delta x_i} \cdot \frac{x_i}{I_{\text{фин}}}, \quad (2)$$

де $\Delta I_{\text{фин}}$ – різниця між фактичним значенням інтегрального показника фінансової безпеки і значенням показника після зміни статистичного значення індикатора на 1%;

Δx_i – величина зміни статистичного значення індикатора у %;

x_i – фактичне (початкове) значення статистичного індикатора;

$I_{\text{фин}}$ – фактичне (початкове) значення інтегрального показника фінансової безпеки.

Розрахунок коефіцієнта еластичності доводить, що найвищою є чутливість інтегрального індексу фінансової безпеки Львівської області до зміни таких індикаторів: індекс інфляції ($K_{\epsilon} = 0,321$); відношення обсягу трансфертів із державного бюджету до ВРП ($K_{\epsilon} = 0,294$); відношення доходів регіонального бюджету до ВРП ($K_{\epsilon} = 0,145$). Відповідно, першочерговим завданням є оптимізація та покращення динаміки саме вказаних індикаторів.

Водночас зазначимо, що перші два індикатори залежать від макроекономічної ситуації в країні, державної бюджетної та цінової політики, характеризують вплив зовнішніх чинників на рівень фінансової безпеки регіону, а тому їх безпосереднє регулювання на регіональному рівні обмежене.

Коефіцієнти еластичності відображають рівень чутливості інтегрального показника фінансової безпеки до зміни кожного окремого індикатора за інших рівних умов.

В реальній ситуації індикатори змінюються всі одночасно, як і показники бюджету, інфляції, тінізації економіки, що зумовлює необхідність врахування можливих змін у процесі моделювання фінансової безпеки регіону.

Динаміка рівня фінансової безпеки залежить від нелінійних процесів, які відбуваються в бюджетній та інших сферах господарської діяльності регіону. Відповідно, система фінансової безпеки є нелінійною.

В умовах відсутності універсального математичного апарату, який дозволяв би прогнозувати нелінійні процеси, переважно використовують частково універсальні методики, зокрема лінеаризацію, лінійну апроксимацію математичних моделей окремих ланок, чисельне моделювання перехідних процесів і динаміки нелінійних систем. У нашому дослідженні застосуємо екстраполяцію тренда на основі інтерполяції функції зміни кожного індикатора фінансової безпеки.

В такому разі врахуємо, що методи автопрогнозу, засновані на аналізі часових рядів, екстраполюють ряд значень на основі інформації, що міститься в цьому ряді, тому такий прогноз є ефективним лише в коротко- чи середньостроковій перспективі. Використовуючи статистичні дані (табл. 1), розробимо прогнозні оптимістичний і песимістичний сценарії зміни індикаторів фінансової безпеки Львівської області на три роки.

Найбільш ймовірний сценарій зміни показника відношення обсягу трансфертів із державного бюджету до ВРП (рис. 1) – зростання до 15,33% у 2015 р. ($R^2 = 0,66$), який будемо вважати оптимістичним прогнозом з огляду на те, що цей індикатор є стимулятором соціально-економічного розвитку регіону.

Песимістичний прогнозний сценарій зміни цього показника проілюстрований на рис. 1 логарифмічною функцією зміни відношення обсягу трансфертів із державного бюджету до ВРП і незначним його зростанням у 2015 р. порівняно з 2012 р. – до 12,6% ($R^2 = 0,54$).

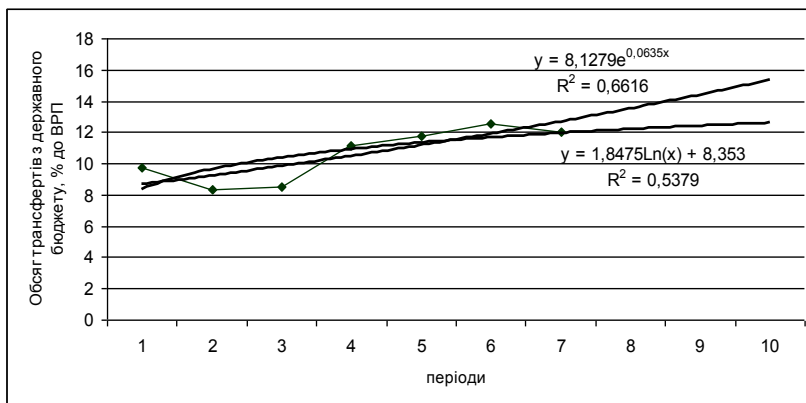

Рис. 1. Динаміка та прогноз зміни відношення обсягу трансфертів із державного бюджету до ВРП у Львівській області (2006–2015 рр.)

Зниження індексу інфляції (до грудня попереднього року) за оптимістичним сценарієм очікується у 2015 р. до 97,85% ($R^2 = 0,34$). Ймовірність зростання цього показника у 2015 р. за песимістичним прогнозом до 105,9% є невисокою ($R^2 = 0,13$). Очікується досить низька ймовірність ($R^2 = 0,07$) реалізації оптимістичного сценарію зміни показника відношення доходів регіонального бюджету до ВРП, який згідно з прогнозом у 2015 р. зросте до 21,23%. В такому разі ймовірність реалізації песимістичного прогнозу різкого зниження цього індикатора у 2015 р. до 12,82% є істотною ($R^2 = 0,78$) відповідно до поліноміальної функції.

Згідно з прогнозними даними зниження рівня тінізації економіки регіону малоімовірно, оскільки за оптимістичним сценарієм у 2015 р. очікується зниження питомої ваги тіньового товарообороту у ВРП до 67,15% ($R^2 = 0,1$), а згідно з песимістичним сценарієм – зростання цього показника до 70,1% ($R^2 = 0,26$).

З високою ймовірністю ($R^2 = 0,76$) можливе зростання відношення видатків регіонального бюджету до ВРП у 2015 р. до 22,2% згідно з оптимістичним сценарієм та зниження цього показника до 14,2% – за песимістичним сценарієм ($R^2 = 0,93$). Проте, враховуючи дуже низьку чутливість інтегрального показника до зміни цього індикатора ($K_c = 0,09$), можна стверджувати, що реалізація будь-якого із вказаних сценаріїв неістотно вплине на загальний рівень фінансової безпеки регіону.

Водночас зауважимо, що для зміцнення фінансової безпеки на основі підвищення бюджетної самозабезпеченості важливішою є структура видатків регіонального бюджету. Так, у Львівській області разом зі спадною динамікою обсягів бюджетного фінансування економічної діяльності (будівництво; сільське і лісове господарство, рибне господарство та мисливство; транспорт, дорожнє господарство, зв'язок, телекомунікації, інформатика та ін.) частка цих витрат у загальних обсягах видатків регіонального бюджету у 2012 р. скоротилася до 3,7% порівняно з 2007 р. (10,8%).

Зменшення державної підтримки промислового виробництва в регіоні негативно впливає не лише на рівень фінансової безпеки, але й на виробничу, інвестиційну, зовнішньоекономічну складові безпеки.

На основі прогнозних статистичних та нормалізованих значень індикаторів фінансової безпеки визначимо параметри оптимістичного і песимістичного сценаріїв розвитку фінансової сфери. Проведемо оцінку рівня фінансової безпеки Львівської області за оптимістичним і песимістичним сценаріями з урахуванням прогнозних даних до 2015 р. (табл. 2).

Таблиця 2

**Прогноз стану фінансової безпеки
Львівської області у 2015 р.**

Показники	Відношення обсягу трансфертів з державного бюджету до ВРП, %	Індекс інфляції (до грудня попереднього року), %	Відношення доходів регіонального бюджету до ВРП, %	Питома вага тінювого товарообороту у ВРП, %	Відношення видатків регіонального бюджету до ВРП, %	Відношення дефіциту регіонального бюджету до ВРП, %	Інтегральний показник фінансової безпеки
Оптимістичний сценарій							
Статистичні	15,34	97,85	21,25	67,16	22,28	0,37	-
Нормалізовані	1,00	0,99	0,98	0,45	1,00	0,04	0,677
Песимістичний сценарій							
Статистичні	12,60	105,98	12,82	70,1	14,17	0,54	-
Нормалізовані	1,00	0,94	0,59	0,43	0,65	0,03	0,591

Так, за умови максимально можливого для Львівської області наближення показників фінансової безпеки до зони оптимальних значень інтегральний показник зростає до 0,677 у 2015 р., що свідчить про незначне покращення ситуації, оскільки стан фінансової сфери залишатиметься кризовим. Песимістичний сценарій розвитку буде реалізований у випадку невідповідності більшості індикаторів критеріям безпеки, що зумовить зниження інтегрального індексу фінансової безпеки у 2015 р. до 0,591.

Коли темпи зростання реальної заробітної плати перевищують темпи приросту продуктивності праці, а зростання цін на продовольчі товари зумовлене загальносвітовими тенденціями, єдиним реальним механізмом зниження індексу інфляції на регіональному рівні залишається інтенсифікація виробництва товарів і послуг. Реструктуризація та модернізація промислового комплексу регіону разом із диференціацією сфери послуг на основі інноваційної діяльності сприятиме зростанню валового регіонального продукту та, відповідно, поповненню регіонального бюджету та підвищенню бюджетної самозабезпеченості.

Збільшення доходів регіонального бюджету повинно відбуватися за рахунок податкових надходжень від суб'єктів підприємницької діяльності, а не через розширення набору фіскальних інструментів. В такому разі зростає роль малого і середнього бізнесу, який забезпечує реалізацію цільових імператив Стратегії розвитку Львівської області до 2015 року, зокрема в межах операційних цілей 1.1 «Сприятливі умови для розвитку українських міжнародних фірм»; 1.3. «Розвиток ринкової інфраструктури»; 3.3. «Зростання інноваційного потенціалу». Для збільшення податкових надходжень до місцевих бюджетів доцільною є реалізація регіональної програми підтримки малого і середнього бізнесу з урахуванням пріоритетних напрямів державної політики щодо галузевого і секторального розвитку, а також із запровадженням реальних фінансових інструментів підтримки (пільгове кредитування, інвестиції) та прозорої процедури їх застосування. Розвиток малого підприємництва може здійснити опосередкований вплив на збільшення доходів місцевих бюджетів шляхом зростання надходжень від прибуткового податку з фізичних осіб, оскільки створюються нові робочі місця та основа для формування «середнього класу».

Висновки. Оцінка рівня фінансової безпеки Львівської області свідчив про кризовий стан у фінансовій сфері. Про це підтверджує зниження інтегрального показника з 0,764 (2007 р.) до 0,669 (2012 р.) і перехід від оптимального стану фінансової безпеки, який спостерігався у 2009 р. (0,740), до нижнього граничного у 2010–2012 рр. Найвища чутливість інтегрального показника фінансової безпеки Львівської

області спостерігається до зміни індексу інфляції, відношення обсягу трансфертів із державного бюджету до ВРП, відношення доходів регіонального бюджету до ВРП. Враховуючи реальні можливості регіону розробляти і реалізовувати засоби з оптимізації цих індикаторів, основними напрямками регіональної політики у фінансовій сфері визначимо збільшення доходів регіонального бюджету через забезпечення податкових надходжень на основі стимулювання розвитку промисловості, малих і середніх підприємств.

Державна підтримка розвитку промислового виробництва та реалізація місцевими органами влади заходів із підвищення інвестиційної привабливості стратегічних галузей промисловості є важливим напрямом зміцнення фінансової безпеки, що відповідно до теорії автопоезису забезпечить самовідтворення регіональної соціально-економічної системи. Отже, необхідно покращувати структуру витрат регіонального бюджету, зокрема збільшити частку витрат, спрямованих на економічну діяльність. Такий підхід є актуальним для реалізації регіональних галузевих проектів на засадах державно-приватного партнерства, наприклад, через Державний фонд регіонального розвитку.

Напрямами подальших досліджень визначимо обґрунтування індикаторів, врахування яких під час оцінки фінансової безпеки регіону сприяло б виявленню впливу внутрішніх загроз на розвиток фінансової сфери. Ґрунтовне дослідження внутрішніх фінансових можливостей на регіональному рівні має стати основою розробки інструментів і засобів оптимізації стану фінансової безпеки, застосовуваних місцевими органами влади, що посилить здатність економічної системи регіону до самовідтворення.

1. Про схвалення Концепції забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.08.2012 № 569-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/569-2012-p>.

2. Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава: Програма економічних реформ на 2010–2014 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf.

3. Стратегічний моніторинг регіонального розвитку Львівської області у січні-березні 2013 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: lv.niss.gov.ua/.../LF_Monitoring_1_2013-9b65.

4. Варналій З. С. Економічна безпека України: проблеми та пріоритети зміцнення: монографія / З. С.Варналій, Д. Д. Буркальцева, О. С. Саєнко. – К.: Знання України, 2011. – 299 с.

5. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство: монографія / В. М. Гесць, М. О. Кизим, Т. С. Клебанова, О. І. Черняк та ін.; за ред. В. М. Гейця. – Х.: ІНЖЕК, 2006. – 240 с.

6. Барський Ю. М. Методичні підходи до оцінки рівня фінансового забезпечення соціально орієнтованого розвитку економіки регіону / Ю. М. Барський // Інноваційна економіка. – 2012. – № 4 (30). – С. 223–231.

7. Карпінський Б. А. Інтегральний індикатор збалансованості фінансової системи України з огляду фінансової безпеки / Б. А. Карпінський. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14_APSN_2008/Economics/32223.doc.htm.

8. Кизим Н. А. Концепция построения и реализации стратегии устойчивого развития региона / Н. А. Кизим, Ш. А. оглы Омаров // Стратегія і механізми регулювання промислового розвитку. Концепція соціально-економічного розвитку регіонів в умовах викликів глобалізації: зб. наук. праць: у 3 т. – Т. 2 / НАН України; Ін-т економіки пром-сті; редкол.: І. П. Булев (відп. ред.) та ін. – Донецьк, 2011. – 520 с. – С. 42–54.

9. Криворотов В. В. Экономическая безопасность государства и регионов: учеб. пособие для студентов вузов / В. В. Криворотов, А. В. Калина, Н. Д. Эриашвили. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2011. – 351 с.

10. Гончарук Я. А. Детинізація економіки як чинник забезпечення національної безпеки України / Я. А. Гончарук, М. І. Флейчук // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна: збірник наукових праць / гол. ред. Р. І. Тринько. – Львів: ЛьвДУВС, 2009. – Вип. I. – 400 с. – С. 21–36.

11. Срібний В. І. Оцінка економічної безпеки в аспекті інвестиційного розвитку АР Крим / В. І. Срібний [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvfb/2008_1/Magazine_01_08_st15_p76-79.pdf.

12. Доходи та видатки бюджету Львівської області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lv.ukrstat.gov.ua/ukr/themes/14/theme_14_1_01.php?code=14&ind_page=statables.

13. Індеси споживчих цін (грудень попереднього року = 100%). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lv.ukrstat.gov.ua/ukr/themes/13/theme_13.php?code=13.

14. Доходи бюджету Львівської області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lv.ukrstat.gov.ua/ukr/themes/14/theme_14_1_02.php?code=14&ind_page=statables.

15. Валовий регіональний продукт у Львівській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lv.ukrstat.gov.ua/ukr/themes/01/theme_01_2_01.php?code=01&ind_page=statables.

Бабец І. Г. Проблеми забезпечення фінансової безпеки Львівської області.

В статті проаналізована динаміка інтегрального показателя фінансової безпеки Львівської області. Определены наиболее значимые

факторы финансовой безопасности и проведена оценка чувствительности интегрального показателя к изменению индикаторов. На основе прогнозирования динамики индикаторов и интегрального показателя финансовой безопасности до 2015 г. определены направления укрепления финансовой безопасности Львовской области.

Ключевые слова: финансовая безопасность, интегральный показатель, региональный бюджет.

Babets I. G. The problem of ensuring the financial security of the Lviv region.

The dynamics of the integral index of financial security of the Lviv region is analyzed. The most important factors of financial security are determined and the sensitivity of integral index to changes in indicators is estimated. On the basis of forecasting the dynamics of indicators and the integral index of financial security by 2015 the directions of strengthening the financial security of the Lviv region are outlined.

Key words: financial security, integral index, regional budget.

Стаття надійшла 23 жовтня 2013 р.

УДК 339.94

С. К. Березинець

ПОТЕНЦІАЛ МАЛОГО БІЗНЕСУ: ФОРМУВАННЯ ТА НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Висвітлено склад та формування потенціалу малого бізнесу. З'ясовано та визначено напрями реалізації потенціалу малого бізнесу в контексті забезпечення соціально-економічного розвитку національної економіки.

Ключові слова: потенціал, потенціал малого бізнесу, соціально-економічне зростання національної економіки, суб'єкт малого бізнесу.

Постановка проблеми. Стійкий соціально-економічний розвиток будь-якої країни неможливий без існування малого бізнесу. Серед можливих рішень існуючих проблем разом із модернізацією економіки, створенням привабливих умов для інвестицій, розвитком соціальної та інженерної інфраструктури, навчанням і підвищенням кваліфікації населення, створенням робочих місць для молоді важливим є розвиток малого бізнесу.

Суб'єкти малого бізнесу відіграють одну з провідних ролей у розвитку приватного сектора та поступово стають основним чинником сталого економічного зростання, формуючи середній клас та активне громадянське суспільство.